

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”**

Харків
2014

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Електронне видання

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
ПОСІБНИК**

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів денної форми навчання

Харків
2014

Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни “Міжнародне право” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів денної форми навчання / уклад.: М. В. Буроменський, О. В. Сенаторова, В. М. Стешенко та ін. – Х.: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. – 63 с.

У к л а д а ч і: М. В. Буроменський,
О. В. Сенаторова,
В. М. Стешенко,
О. В. Тарасов,
Ю. В. Щокін

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 9 від 18.09.2014 р.)*

1. ВСТУП

“Міжнародне право” є не тільки однією з базових навчальних дисциплін при підготовці фахівців за спеціальністю “Правознавство”, а й виступає особливою правовою системою, головне призначення якої полягає в забезпеченні міжнародного миру та безпеки, сталого розвитку міжнародного співтовариства в політичній, економічній, духовно-культурній та інших сферах діяльності. Вивчення цієї дисципліни дасть студентам можливість отримати знання з історії, теорії та практики міжнародно-правового регулювання відносин між державами та іншими суб’єктами міжнародного права, а також щодо імплементації міжнародно-правових зобов’язань України в національний правопорядок.

У межах програми студентам висвітлюються: поняття й особливості міжнародного публічного права; історія становлення та розвиток міжнародного права; суб’єкти міжнародного права; джерела міжнародного права; взаємодія міжнародного та національного прав; право міжнародних договорів; право зовнішніх зносин; право міжнародних організацій; міжнародне право прав людини та інші галузі міжнародного права.

У результаті опанування навчального матеріалу студенти повинні:

– **знати** поняття “міжнародне право” як правову систему, науку, навчальну дисципліну; основні етапи становлення та розвитку міжнародного права; коло суб’єктів міжнародного права; систему джерел міжнародного права; механізми імплементації норм міжнародного права в національні правопорядки держав; порядок укладення, функціонування, припинення та зупинення дії міжнародних договорів; підстави, види та форми міжнародно-правової відповідальності держав та індивідів; міжнародно-правовий режим морського, повітряного, космічного просторів; міжнародно-правові підстави зміни державної території; порядок здійснення дипломатичних та консульських зносин; специфіку правового статусу міжнародних організацій;

особливості міжнародно-правового захисту прав людини, основи міжнародного права в період збройних конфліктів та ін.;

– **вміти** проводити поглиблений науковий аналіз, зокрема порівняльно-правовий, міжнародного права та національного права України, навчально-методичної та наукової літератури з міжнародного права; визначати особливості та спільні закономірності розвитку загального і регіонального міжнародного права; формулювати ключові поняття та терміни міжнародного права.

2. ЗАГАЛЬНИЙ РОЗРАХУНОК ГОДИН ЛЕКЦІЙ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ, САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Тема	Всього годин	У тому числі		
			лекції	практичні заняття	самостійна робота
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА					
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (52 години)					
1	Поняття й особливості міжнародного публічного права	6	2	2	2
2	Становлення та розвиток міжнародного права	4	2	-	2
3	Суб'єкти міжнародного права	12	4	4	4
4	Джерела та норми в міжнародному праві	10	4	2	4
5	Взаємодія міжнародного і національного права	6	2	2	2
6	Відповідальність у міжнародному праві	8	4	2	2
7	Мирні засоби вирішення міжнародних спорів	6	2	2	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА					
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА (80 годин)					
8	Право міжнародних договорів	10	4	2	4
9	Загальні питання міжнародно-правового регулювання територіальних просторів	6	2	2	2
10	Міжнародно-правовий режим морського простору	4	2	-	2
11	Міжнародно-правовий режим повітряного і космічного просторів	4	2	-	2
12	Право зовнішніх зносин	8	4	2	2
13	Міжнародні організації. ООН	8	2	2	4
14	Право Європейського Союзу	2	-	-	2
15	Міжнародне право прав людини	6	2	2	2

16	Міжнародно-правове регулювання питань юрисдикції	10	2	4	4
17	Міжнародне право в період збройних конфліктів	10	4	2	4
18	Забезпечення міжнародної безпеки міжнародно-правовими засобами	4	2	-	2
19	Міжнародно-правове регулювання міжнародних економічних відносин	4	2	-	2
20	Міжнародно-правове співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища	4	2	-	2
	Разом	144	50	30	64*

* 64 години самостійної роботи включають 12 годин індивідуальної роботи.

ЗАТВЕРДЖЕНО
вченою радою Національного університету
“Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого”
(протокол № 10 від 05.06.2012 р.)

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”

Розділ I. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Поняття й особливості міжнародного публічного права

Виникнення міжнародного права. Сутність міжнародного права. Визначення поняття “міжнародне право”. Функції міжнародного права. Характеристика міжнародного права. Особливості сучасного міжнародного права. Система міжнародного права. Державні інтереси, політика і міжнародне право. Право і справедливість. Міжнародне право і процес глобалізації.

Становлення та розвиток міжнародного права

Періодизація розвитку міжнародного права. Розвиток міжнародного права від найдавніших часів до Вестфальського конгресу 1648 р. Міжнародне право між Вестфальським конгресом 1648 р. і епохою Великої Французької революції (рубіж XVIII-XIX ст.). Розвиток міжнародного права від епохи Великої Французької революції до створення Версальської системи. Міжнародне право від створення Версальської системи до наших днів (сучасна епоха).

Суб’єкти міжнародного права

Поняття “суб’єкт міжнародного права”. Класифікація суб’єктів міжнародного права. Національно-визвольні рухи

(нації, народи, що виборюють незалежність) як суб'єкти міжнародного права. Право націй (народів) на самовизначення. Держава як суб'єкт міжнародного права. Державний суверенітет: історія розвитку та сучасність. Міжнародна правосуб'єктність суб'єктів федерації, адміністративно-територіальних одиниць. Державоподібні утворення (Ватикан, вільні міста та ін.). Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міжурядових організацій. Питання про визнання міжнародної правосуб'єктності міжнародних неурядових організацій та транснаціональних корпорацій (ТНК). Людина в міжнародному праві.

Джерела та норми в міжнародному праві

Поняття і види джерел у міжнародному праві. Міжнародні договори. Міжнародно-правовий звичай. Загальні принципи права, що визнаються цивілізованими націями. Рішення міжнародних і національних судів. Доктрина. “М'яке” міжнародне право. Питання про юридичну силу резолюцій міжнародних міжурядових організацій. Односторонні акти держав. Поняття та класифікація норм міжнародного права. Ієрархія норм міжнародного права.

Взаємодія міжнародного і національного права

Питання про співвідношення міжнародного і національного права. Теорії взаємодії міжнародного і внутрішньодержавного права. Вплив міжнародного права на національне право. Вплив національного права на міжнародне право. Питання про виключну внутрішню компетенцію держави. Українське законодавство про співвідношення міжнародного і українського права.

Відповідальність у міжнародному праві

Поняття, цілі, принципи та джерела міжнародно-правової відповідальності. Суб'єкти міжнародно-правової від-

повідальності. Юридичні та фактичні підстави міжнародно-правової відповідальності. Концепція об'єктивної відповідальності в міжнародному праві. Ознаки міжнародного правопорушення. Класифікація міжнародних правопорушень. Відмежування правопорушень від схожих (суміжних) діянь. Обставини звільнення від міжнародно-правової відповідальності. Форми відшкодування шкоди, заподіяної міжнародно-протиправним діянням. Міжнародно-правова відповідальність за правомірну діяльність (абсолютна або об'єктивна відповідальність, відповідальність за ризик).

Мирні засоби вирішення міжнародних спорів

Історія виникнення і характеристика змісту зобов'язання мирного вирішення міжнародних спорів. Поняття “міжнародний спір”. Класифікація міжнародних спорів. Поняття та види мирних засобів вирішення міжнародних спорів. Дипломатичні способи врегулювання спорів. Правові засоби вирішення спорів (Міжнародний Суд ООН, Постійна палата третейського суду, Міжнародний трибунал з морського права, Трибунал з позовів між Іраном та США). Вирішення спорів у межах регіональних міжнародних організацій. Вирішення міжнародних спорів між державами та юридичними і фізичними особами.

Розділ II. ОСОБЛИВА ЧАСТИНА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Право міжнародних договорів

Поняття та джерела права міжнародних договорів. Поняття і класифікація міжнародних договорів. Стадії укладення міжнародного договору. Реєстрація та опублікування договорів. Тлумачення міжнародних договорів. Припинення міжнародних договорів і зупинення їх дії.

Загальні питання міжнародно-правового регулювання територіальних просторів

Поняття і види території в міжнародному публічному праві. Державна територія. Державні кордони (встановлення, делімітація, демаркація). Правові підстави зміни державної території. Заборона застосування сили або погрози силою щодо території держави. Принципи територіальної цілісності, недоторканності й непорушності державних кордонів. Протиправні зміни державної території. Оренда території. Державна територія з міжнародно-правовим режимом. Міжнародно-правовий режим рік і озер. Режим судноплавства по Дунаю.

Міжнародно-правовий режим морського простору

Виникнення та розвиток міжнародного морського права. Поняття “міжнародне морське право”. Міжнародно-правовий статус і режим морських просторів. Внутрішні морські води. Територіальне море. Прилегла зона. Правовий режим виключної економічної зони. Континентальний шельф. Поняття “відкрите море” і його свободи. Прапор судна. Морське дно. Морські протоки. Міжнародні канали. Питання про міжнародно-правовий режим Антарктики.

Міжнародно-правовий режим повітряного і космічного просторів

Поняття, принципи та джерела міжнародного повітряного права. Правовий режим повітряного простору України. Польоти в міжнародному повітряному просторі. Комерційна діяльність у міжнародних повітряних сполученнях. Міжнародна організація цивільної авіації (МОЦА=ІКАО). Виникнення та розвиток міжнародно-правового регулювання космічного простору. Космічний простір і небесні тіла. Космічні об’єкти. Космонавти.

Право зовнішніх зносин

Зовнішні зносини в сучасному світі. Органи зовнішніх зносин держави. Дипломатичні представництва, їх функції та порядок утворення. Правова природа дипломатичних привілеїв та імунітетів. Привілеї та імунітети дипломатичних представництв. Особисті дипломатичні привілеї та імунітети. Консульські представництва, їх функції та порядок утворення. Привілеї та імунітети консульських представництв. Особисті консульські привілеї та імунітети. Спеціальні місії. Привілеї та імунітети спеціальних місій та їх персоналу. Зовнішні зносини за участю міжнародних міждержавних організацій. Привілеї та імунітети органів зовнішніх зносин міжнародних організацій та їх персоналу.

Міжнародні організації. ООН

Поняття та ознаки міжнародної міждержавної організації. Міжнародна правосуб'єктність міжнародних міждержавних організацій. Класифікація міжнародних міждержавних організацій. Організація Об'єднаних Націй: цілі, принципи, структура. Організація з безпеки і співробітництва в Європі: установчі документи, цілі, головні органи. Організація Північноатлантичного договору: цілі, принципи, структура. Рада Європи: цілі, принципи, структура. Співдружність Незалежних Держав: установчі документи, особливості міжнародно-правового статусу, головні органи.

Право Європейського Союзу

Правова і політична природа Європейського Союзу. Інституційна структура Європейського Союзу. Набуття членства в Європейському Союзі: критерії і процедура. Правовий статус держав-членів у Європейському Союзі. Громадянство Європейського Союзу. Судова система Європейського Союзу. Джерела первинного права Європейського Союзу. Поняття *acquis*

communautaire. Джерела вторинного права Європейського Союзу. Особливості дії права Європейського Союзу в національних правопорядках держав-членів (верховенство і пряма дія права Європейського Союзу). Правове регулювання співробітництва між Україною і Європейським Союзом.

Міжнародне право прав людини

Виникнення і розвиток міжнародно-правового співробітництва в галузі прав людини. Природність і невід'ємність прав людини та основних свобод і можливість їх обмеження. Універсальні і спеціальні права людини в міжнародному праві, їх поняття, призначення, зміст. Міжнародно-правовий захист осіб, що належать до певних груп населення. Універсальні організаційно-правові засоби міжнародного захисту прав людини (конвенційні, у рамках міжнародних міждержавних організацій). Європейський суд з прав людини: юрисдикція, судоустрій, процедура звернення.

Міжнародно-правове регулювання питань юрисдикції

Розвиток міжнародного регулювання питань юрисдикції. Міжнародно-правове регулювання загальних питань конфлікту юрисдикцій у різних територіальних просторах. Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинністю. Міжнародне кримінальне право. Міжнародна кримінальна відповідальність. Поняття та види міжнародних злочинів. Міжнародні кримінальні судові органи (Міжнародний кримінальний суд, Міжнародні кримінальні трибунали щодо колишньої Югославії та Руанди): застосовне право, юрисдикція, судоустрій, процедура провадження. Міжнародне співробітництво в боротьбі з транснаціональними злочинами. Уніфікація кримінального законодавства держав. Міжнародне співробітництво в галузі кримінального процесу. Екстрадиція.

Міжнародне право в період збройних конфліктів

Поняття, предмет, джерела та принципи міжнародного права збройних конфліктів. Сфера застосування права збройних конфліктів. Учасники збройних конфліктів. Обмеження засобів і методів ведення війни. Міжнародно-правовий захист жертв війни, цивільних об'єктів і культурних цінностей. Міжнародний рух Червоного Хреста. Захист емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристалу. Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів неміжнародного характеру.

Забезпечення міжнародної безпеки міжнародно-правовими засобами

Проблема міжнародної військової безпеки та визначення міжнародно-правових принципів її забезпечення. Міжнародно-правові нормативні засоби забезпечення міжнародної безпеки. Організаційно-правові засоби забезпечення міжнародної безпеки (системи міжнародної безпеки). Матеріальні засоби забезпечення міжнародної безпеки. Заходи зміцнення довіри і міжнародний контроль обмежень озброєнь і роззброєння.

Міжнародно-правове регулювання міжнародних економічних відносин

Поняття “міжнародне економічне право”. Джерела міжнародного економічного права. Принципи міжнародного економічного права. Правові режими, що надаються державами для регулювання зовнішньоекономічних відносин. Система міжнародних економічних організацій. Світова організація торгівлі (СОТ). Міжнародне економічне співробітництво в рамках СНД. Економічний союз СНД. Економічний суд СНД.

Міжнародно-правове співробітництво у сфері охорони навколишнього середовища

Поняття міжнародного права навколишнього середовища (проблема визначення). Становлення міжнародно-правового співробітництва у сфері охорони навколишнього середовища. Джерела міжнародного права навколишнього середовища. Принципи міжнародно-правового співробітництва у сфері охорони навколишнього середовища. Міжнародні організації і охорона навколишнього середовища. Охорона рослинного і тваринного світу. Охорона Світового океану. Охорона атмосфери, озонового шару та космічного простору. Міжнародно-правова охорона навколишнього середовища від забруднення радіоактивними відходами.

4. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

З а н я т т я 1. Поняття та історія міжнародного публічного права

П л а н

1. Поняття та сутність міжнародного публічного права.
2. Характеристика міжнародного права.
3. Сучасний стан міжнародного права.
4. Система міжнародного права.
5. Особливості міжнародного права, які відрізняють його від національного права.
6. Роль міжнародного права в провадженні зовнішньої політики держави.
7. Міжнародне право і процес глобалізації.

Завдання

1. Розкрийте основні риси сучасного міжнародного публічного права.
2. Охарактеризуйте кодифіковані та некодифіковані галузі міжнародного публічного права.
3. Дайте порівняльний аналіз міжнародного публічного і національного права.

Список літератури

Буроменський М. В. Зовнішньополітична доктрина України: чи відповідають плани сподіванням / М. В. Буроменський // Права людини в Україні. – 1993. – Вип. 2. – С. 11-14.

Буроменський М. В. Политические режимы государств в международном праве. (Влияние международного права на политические режимы государств) / М. В. Буроменский. – Х.: Ксилон, 1997. – 244 с.

Буткевич О. В. Історія міжнародного права: підруч. / О. В. Буткевич. – К.: Видавництво Ліра-К, 2013. – 416 с.

Гаврилов В. В. Роль и значение современного международного права в регулировании международных отношений / В. В. Гаврилов // Междунар. публичное и частное право. – 2002. – № 3. – С. 3-8.

Мережко А. А. Международное право, государство и анархия в XXI веке / А. А. Мережко // Укр. часопис міжнар. права. – 2003. – № 2. – С. 5-14.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 18-31.

Ржевська В. С. «Воля для Іраку»: міжнародно-правова ретроспектива / В. С. Ржевська // Укр. часопис міжнар. права. – 2003. – № 3. – С. 5-17.

З а н я т т я 2. Суб'єкти міжнародного права

П л а н

1. Поняття “суб'єкт міжнародного права”. Класифікація суб'єктів міжнародного права.

2. Національно-визвольні рухи (нації, народи, що борються за незалежність) як суб'єкти міжнародного права. Право націй на самовизначення.

3. Держава як суб'єкт міжнародного права.

4. Міжнародна правосуб'єктність суб'єктів федерації, адміністративно-територіальних одиниць.

5. Міжнародна правосуб'єктність державоподібних утворень.

6. Міжнародні міжурядові організації як суб'єкти міжнародного права.

7. Питання про визнання міжнародної правосуб'єктності фізичних осіб, транснаціональних корпорацій (ТНК), міжнародних неурядових організацій.

Завдання

1. Поясніть значення класифікації суб'єктів міжнародного права.
2. Охарактеризуйте найвідоміші і найвпливовіші міжурядові міжнародні організації.
3. Розкрийте зміст міжнародної правосуб'єктності індивідів.

Список літератури

Буткевич В. Г. Генеза доктрини міжнародної правосуб'єктності індивіда / В. Г. Буткевич // Право України. – 2010. – № 2. – С. 44-54.

Кулеба Д. І. Міжнародна правосуб'єктність: теорія і її перспективи / Д. І. Кулеба // Альманах междунар. права. – 2010. – Вып. 2. – С. 70-83.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 32-42.

Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність людини в практиці Нюрнберзького трибуналу / О. В. Тарасов // Там же. – 2011. – Вып. 115. – С. 200-206.

Тарасов О. В. Персоноцентризм як метод міжнародно-правової персонології / О. В. Тарасов // Пробл. законності. – 2010. – Вып. 110. – С. 166-172.

Тарасов О. В. Правовое лицо как персонативная правовая форма: теоретико-методологический и международно-правовой аспекты / О. В. Тарасов // Там же. – 2011. – Вып. 113. – С. 175-182.

З а н я т т я 3. Суб'єкти міжнародного права

П л а н

1. Державний суверенітет: історія розвитку та сучасність.
2. Поняття “міжнародно-правове визнання” та його юридичне значення.
3. Основні теорії визнання.
4. Види і форми міжнародного визнання.
5. Практика застосування інституту визнання в сучасних міжнародних відносинах.
6. Правонаступництво держав у міжнародному праві.

Завдання

1. Розкрийте зміст основних теорій визнання. Відповідь доповнюйте посиланням на джерела та нормативні акти.
2. Поясніть особливості правонаступництва держав на прикладі СРСР і України.
3. Охарактеризуйте ситуацію з міжнародно-правовим визнанням Республіки Косово.

Список літератури

Кулеба Д. І. Міжнародна правосуб'єктність: теорія і її перспективи / Д. І. Кулеба // Альманах междунар. права. – 2010. – Вып. 2. – С. 70-83.

Мельник А. Я. правонаступництво України щодо міжнародних договорів СРСР / А. Я. Мельник. – К.: Юрид. думка, 2005. – 424 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 32-42.

З а н я т т я 4. Джерела міжнародного права

П л а н

1. Поняття “джерела міжнародного права”. Основні й допоміжні джерела.
2. Принципи *jus cogens* у міжнародному праві.
3. Міжнародні договори як основне джерело міжнародного права.
4. Міжнародні звичаї: поняття, застосування, тенденції розвитку.
5. Загальні принципи права.
6. Рішення міжнародних судових органів.
7. Роль доктрини в міжнародному праві.
8. Резолюції міжнародних міждержавних організацій і міжнародних конференцій.
9. Поняття “м’яке” міжнародне право.
10. Односторонні акти як джерело права.

Завдання

1. Поясніть, у чому полягає значення поділу джерел міжнародного публічного права на основні і допоміжні (факультативні).
2. Назвіть властивості міжнародного договору, що в прикладному значенні вирізняють його з-поміж інших джерел міжнародного публічного права.
3. Які резолюції міжнародних міждержавних організацій мають обов’язкову юридичну силу?

Список літератури

Даниленко Г. М. Обычай в современном международном праве / Г. М. Даниленко. – М.: Наука, 1988. – 192 с.

Гнатовський М. М. Нове народження звичаєвого міжнародного гуманітарного права / М. М. Гнатовський // Укр. часопис міжнар. права. – 2006. – № 2. – С. 17-22.

Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / П. Маланчук: пер. з англ. – Х.: Консум, 2000. – 592 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 43-58.

Нгуен Куок Динь. Международное публичное право: в 2-х т. / Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле: пер. с фр. – К.: Сфера, 2000-2001.

Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%20995_010

Щокін Ю. В. Місце звичаїв загального міжнародного права у правопорядку України / Ю. В. Щокін // Там же. – 2007. – № 3 (50). – С. 158-167.

Щокін Ю. В. Роль міжнародно-правових звичаїв у формуванні імперативних норм міжнародного права / Ю. В. Щокін // Там же. – 2007. – № 1 (48). – С. 242-251.

Щокін Ю. В. Формування міжнародно-правових звичаїв: розмежування понять «практика» і *opinio juris* / Ю. В. Щокін // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2005. – № 4 (43). – С. 135-144.

З а н я т т я 5. Взаємодія міжнародного і національного права

П л а н

1. Моністична теорія примату національного права над міжнародним правом.
2. Дуалістична теорія взаємодії міжнародного і національного права.
3. Моністична теорія примату міжнародного права над національним правом.
4. Взаємовплив міжнародного і національного права.
5. Питання про виключну компетенцію держав.
6. Законодавство України про співвідношення міжнародного й українського права.

Завдання

1. Розкрийте прикладний характер взаємодії (співвідношення) міжнародного і національного права.
2. Охарактеризуйте теорію взаємодії міжнародного і національного права, якої дотримується незалежна Україна.
3. Поясніть особливості ієрархії джерел права в юридичній практиці України.

Список літератури

Взаємодія міжнародного права з внутрішнім правом України / за ред. В. Н. Денисова. – К.: Юстініан, 2006. – 672 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 59-79.

Тарасов О. В. Міжнародно-правові наслідки застосування ч. 1 ст. 151 Конституції України // Пробл. законності. – 1998. – Вип. 34. – С. 35-40.

Щокін Ю. В. Місце звичаїв загального міжнародного права у правопорядку України // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2007. – № 3 (50). – С. 158-167.

З а н я т т я 6. Відповідальність у міжнародному праві

П л а н

1. Поняття, цілі, принципи та джерела міжнародно-правової відповідальності.
2. Підстави міжнародної відповідальності.
3. Ознаки міжнародного правопорушення.
4. Класифікація міжнародних правопорушень.
5. Відмежування правопорушень від схожих (суміжних) діянь.
6. Обставини звільнення від міжнародно-правової відповідальності.

7. Види та форми міжнародної відповідальності держав.
8. Міжнародно-правові санкції.

Завдання

1. Назвіть особливості міжнародно-правової відповідальності у порівнянні з юридичною відповідальністю за національним правом.

2. Поясніть підстави застосування абсолютної міжнародно-правової відповідальності.

3. Зробіть юридичний аналіз прикладів міжнародно-правової відповідальності в практиці незалежної України.

Список літератури

Василенко В. А. Ответственность государства за международные правонарушения / В. А. Василенко. – К.: Вища шк., 1976. – 267 с.

Лукашук И. И. Право международной ответственности / И. И. Лукашук. – М.: Волтерс Клувер, 2004. – 432 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 311-328.

З а н я т т я 7. Мирні засоби вирішення міжнародних спорів

П л а н

1. Історія становлення в міжнародному праві зоб'язання мирного вирішення міжнародних спорів.

2. Зміст принципу мирного вирішення міжнародних спорів.

3. Поняття “міжнародний спір”. Класифікація міжнародних спорів.

4. Поняття та види мирних засобів вирішення міжнародних спорів.

5. Дипломатичні (політичні) засоби врегулювання міжнародних спорів.
6. Правові (судові) засоби вирішення спорів.
7. Вирішення міжнародних спорів між державами та юридичними і фізичними особами.

Завдання

1. Поясніть зміст принципу мирного вирішення міжнародних спорів.
2. Покажіть на конкретних прикладах різницю між добримі послугами і посередництвом.
3. Зробіть аналіз з позицій міжнародного права Рішення Міжнародного Суду ООН у справі Румунія проти України від 03.02.2009 р.

Список літератури

Дмитрієв А. І. Мирні засоби розв'язання міжнародних спорів в історії міжнародного права / А. І. Дмитрієв // Підприємство, госп-во і право. – 2002. – № 11. – С. 123-125.

Энтин М. Л. Международные судебные учреждения: Роль международных арбитражных и судебных органов в разрешении межгосударственных споров / М. Л. Энтин. – М.: Междунар. отношения, 1984. – 176 с.

Марусин И. С. Физические лица в международных судах / И. С. Марусин. – СПб.: Издат. Дом С.-Петербур. гос. ун-та, 2007. – 296 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 276-294.

Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine) 3 February 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14985.pdf>

З а н я т т я 8. Право міжнародних договорів

П л а н

1. Поняття та джерела права міжнародних договорів.
2. Поняття і класифікація міжнародних договорів.
3. Стадії укладення міжнародного договору.
4. Реєстрація та опублікування договорів.
5. Тлумачення міжнародних договорів.
6. Припинення і зупинення дії міжнародних договорів.

Завдання

1. Наведіть приклади норм міжнародних договорів, що застосовуються або закріплені у внутрішньому правопорядку (законодавстві) України.

2. Детально (на прикладі) розгляньте стадії укладення міжнародних договорів. З'ясуйте ризики.

3. Поясніть підстави і наслідки припинення і зупинення дії міжнародних договорів.

С п и с о к л і т е р а т у р и

Віденська конвенція про право міжнародних договорів від 23.05.1969 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_118

Лукашук И. И. Современное право международных договоров: в 2-х т. / И. И. Лукашук. – М.: Волтерс Клувер, 2004 – 2006.

Мельник А. Я. правонаступництво України щодо міжнародних договорів СРСР / А. Я. Мельник. – К.: Юрид. думка, 2005. – 424 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 80-93.

Перевезенцев О. Ю. Міжнародно-правове регулювання інституту правонаступництва держав щодо міжнародних договорів / О. Ю. Перевезенцев. – К.: Знання, 2007. – 262 с.

З а н я т т я 9. Загальні питання міжнародно-правового регулювання територіальних просторів

П л а н

1. Поняття і види території в міжнародному праві.
2. Правовий статус і склад державної території.
3. Правові підстави зміни державної території.
4. Протиправні зміни державної території.
5. Оренда території.
6. Державна територія з міжнародно-правовим режимом.
7. Міжнародно-правовий режим річок і озер.

Завдання

1. Опишіть склад державної території.
2. Схематично покажіть межі територіального моря, континентального шельфу і виключної економічної зони.
3. Поясніть міжнародно-правові наслідки анексії Криму Росією.

Список літератури

Буроменський М. В. Зовнішньополітична доктрина України: чи відповідають плани сподіванням / М. В. Буроменський // Права людини в Україні. – Вип. 2. – 1993. – С. 11-14.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 94-109.

Територіальна цілісність України: Резолюція Генеральної Асамблеї ООН A/RES/68/262 від 27.03.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/455/17/PDF/N1345517.pdf?OpenElement>

Стешенко В. М. Оренда території в міжнародному публічному праві / В. М. Стешенко // Пробл. законності. – 2000. – Вип. 41. – С. 208-212.

З а н я т т я 10. Право зовнішніх зносин

П л а н

1. Державні органи зовнішніх зносин: поняття, класифікація, компетенція.
2. Дипломатичні представництва: функції, порядок утворення, класи. Порядок призначення та відкликання голів дипломатичних представництв.
3. Привілеї та імунітети дипломатичних представництв.
4. Привілеї та імунітети персоналу дипломатичних представництв.
5. Консульства: функції, порядок утворення, привілеї та імунітети.
6. Особливості привілеїв та імунітетів персоналу консульських закладів.

Завдання

1. Визначте, чим відрізняються і що спільного у привілеях та імунітетах дипломатичних представництв і консульств? Відповідь обґрунтуйте (з посиланнями на джерела).
2. Проаналізуйте порядок призначення голів та членів дипломатичних представництв.
3. Поясніть на конкретних прикладах підстави і наслідки визнання особи *non grata*.

Список нормативно-правових актів і літератури

Віденська конвенція про дипломатичні зносини від 18.04.1961 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_048

Віденська конвенція про консульські зносини від 24.04.1963 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_047

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 143-169.

Репецький В. М. Дипломатичне і консульське право: підруч. / В. М. Репецький. – Л.: Більбос, 2002. – 352 с.

Сандровский К. К. Дипломатическое право / К. К. Сандровский. – К.: Вища шк., 1981. – 240 с.

З а н я т т я 11. Міжнародні організації. ООН

П л а н

1. Поняття, класифікація, функції міжнародних організацій.

2. Організація Об'єднаних Націй:

а) цілі і принципи діяльності;

б) організаційна структура;

в) напрями реформування.

3. Рада Європи:

а) цілі і принципи діяльності, членство;

б) головні органи.

4. Рада з Безпеки та Співробітництва в Європі:

а) історія становлення та розвитку;

б) цілі, принципи, членство, структура.

5. Співдружність Незалежних Держав:

а) історія становлення та розвитку, статутні документи, проблеми визначення міжнародної правосуб'єктності;

б) цілі, принципи, членство, структура;

в) особливий статус України.

6. НАТО:

а) цілі і принципи діяльності, членство;

б) головні органи.

Завдання

1. Обґрунтуйте своє бачення недоліків і переваг Співдружності Незалежних Держав. У чому полягає і чим підкріплено особливий статус України в СНД?

2. Окресліть основні напрями реформування ООН.
3. Підготуйте розгорнуте повідомлення “НАТО: історія створення, основні напрями діяльності”.

Список нормативно-правових актів і літератури

Баймуратов М. А. Организация Объединённых Наций в условиях глобализации: вопросы модернизации и повышения эффективности деятельности: моногр. / М. А. Баймуратов, В. Б. Мелинишин, Ю. В. Волошин; под ред. М. А. Баймуратова. – М.: ТрансЛит, 2008. – 272 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 170-185.

Північноатлантичний договір від 04.04.1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/950_008

Статут Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%20995_010

Статут Співдружності Незалежних Держав від 22.01.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_033

З а н я т т я 12. Міжнародне право прав людини

П л а н

1. Виникнення і становлення міжнародного права прав людини.
2. Природність і невід'ємність прав і свобод людини і можливість їх обмеження.
3. Універсальні та спеціальні права людини.
4. Міжнародно-правовий захист окремих груп населення.
5. Міжнародні організаційно-правові механізми захисту прав людини.

Завдання

1. Охарактеризуйте концепцію захисту прав людини.
2. Поясніть різницю між універсальними і регіональними стандартами захисту прав людини.
3. Назвіть основні вимоги процедури звернення до Європейського суду з прав людини.

Список літератури

Бурлак О. В. Визначення правового статусу актів міжнародних організацій стосовно національних установ із захисту й заохочення прав людини / О. В. Бурлак // Часопис Київ. ун-ту права. – 2007. – № 3. – С. 187-192.

Генеральная Ассамблея ООН создала Совет по правам человека // Права людини. – 2006. – № 7. – С. 2.

Загальна декларація прав людини від 10.12.1948 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_015

Лукьянцев Т. Е. К вопросу о повышении эффективности функционирования договорных органов по правам человека / Т. Е. Лукьянцев // Государство и право. – 2007. – № 10. – С. 27-34.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 187-208.

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16.12.1966 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042

Овсюк О. М. Рада ООН з прав людини / О. М. Овсюк // Государство и право. – 2007. – № 3. – С. 144-151.

З а н я т т я 13. Міжнародно-правове регулювання питань юрисдикції

П л а н

1. Розвиток міжнародного регулювання питань юрисдикції.
2. Міжнародно-правове регулювання загальних питань конфлікту юрисдикцій у різних територіальних просторах.
3. Міжнародне співробітництво у боротьбі зі злочинністю.
4. Уніфікація кримінального законодавства держав.
5. Міжнародна правова допомога.

Завдання

1. Назвіть особливості здійснення юрисдикції прибережної держави в територіальному та відкритому морі.
2. Поясніть юридичне значення уніфікації кримінального законодавства держав.
3. Підготуйте доповідь на тему: “Регіональні договори про правову допомогу за участю України”.

С п и с о к л і т е р а т у р и

Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20.04.1959 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_036

Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.01.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/997_009

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 209-229.

З а н я т т я 14. Міжнародне кримінальне право

П л а н

1. Джерела міжнародного кримінального права.
2. Геноцид.
3. Расова дискримінація.
4. Апартеїд.
5. Військові злочини.
6. Агресія як міжнародний злочин.
7. Міжнародні судові органи ad hoc.
8. Міжнародний кримінальний суд.
9. Проблема ратифікації Україною Римського Статуту Міжнародного кримінального суду.

Завдання

1. Підготуйте доповідь на тему: “Участь України в міжнародних договорах універсального характеру про міжнародні злочини”.
2. Поясніть особливості реалізації у сучасних умовах міжнародно-правової відповідальності за агресію.
3. Дайте юридичний аналіз Висновку Конституційного Суду України у справі про Римський Статут від 11.07.2001 р. № 3-в/2001.

Список літератури

Блищенко І. П. Международный уголовный суд / И. П. Блищенко, И. В. Фисенко. – М.: Закон и право: Юнити, 1994. – 239 с.

Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11.07.2001 р. № 3-в/2001) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/%20v003v710-01>

Касинюк О. В. Проблемні аспекти юрисдикції Міжнародного кримінального суду / О. В. Касинюк // Право України. – 2005. – № 3. – С. 144-147.

Касынюк О. В. Новое в выдаче и передаче обвиняемых (осужденных) по современному международному праву / О. В. Касынюк // Пробл. законности. – 2002. – Вып. 56. – С. 188-196.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 229-234.

Римський Статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588

Український часопис міжнародного права. Спеціальний випуск: “Міжнародний кримінальний суд”. – 2003. – № 4.

З а н я т т я 15. Міжнародне право в період збройних конфліктів

П л а н

1. Поняття, предмет, джерела та принципи міжнародного права в період збройних конфліктів.
2. Сфера застосування міжнародного права в період збройних конфліктів.
3. Учасники збройного конфлікту. Найманці.
4. Заборонені засоби та методи ведення війни.
5. Міжнародний захист жертв збройних конфліктів і цивільних об'єктів.
6. Міжнародний рух Червоного Хреста.
7. Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів неміжнародного характеру.

Завдання

1. У чому полягає призначення міжнародного руху Червоного Хреста? Яка сфера діяльності і права цієї організації?

2. Чи існують нині збройні конфлікти? Якщо так, наведіть приклади.

3. Які організації покликані регулювати ведення збройних конфліктів, їх функції і повноваження.

Список нормативно-правових актів і літератури

Аби-Сааб Р. Гуманитарное право и внутренние конфликты: Истоки и эволюция международной регламентации / Р. Аби-Сааб. – М.: МККК, 2000. – 264 с.

Военные преступления. Это надо знать всем: Справочник. – М.: Текст, 2001; Женевские конвенции от 12.08.1949 г. и доп. протоколы к ним. – М.: МККК, 2003. – 487 с.

Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_153

Защита лиц и объектов в международном гуманитарном праве: сб. статей и док.: [науч. изд.]. – М.: МККК, 1999. – 374 с.

Калугин В. Ю. Курс международного гуманитарного права / В. Ю. Калугин. – Минск: Тесей, 2006. – 496 с.

Комментарий к Дополнительному протоколу II, касающемуся защиты жертв вооруженных конфликтов немеждународного характера. – 2-е изд. – М.: МККК, 2000. – 303 с.

Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12.08.1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_154

Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у діючих арміях від 12.08.1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_151

Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії, зі складу збройних сил на морі від 12.08.1949 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_152

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 295-310.

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Проблема міжнародної правосуб'єктності фізичної особи

(тема 3. Суб'єкти міжнародного права)

1. Становлення міжнародної правосуб'єктності індивіда.
2. Міжнародно-правовий статус людини.
3. Міжнародно-правова відповідальність фізичної особи.

Список літератури

Захарова Н. В. Индивид – субъект международного права / Н. В. Захарова // Сов. государство и право. – 1989. – № 11. – С. 112-118.

Марусин И. С. Физические лица в международных судах / И. С. Марусин. – СПб: Издательский Дом С.-Петерб. гос. ун-та, 2007. – 296 с.

Тарасов О. В. Международная правосубъектность индивида в трудах древнегреческих мыслителей / О. В. Тарасов // Пробл. законності. – 2003. – Вип. 64. – С. 199-206.

Тарасов О. В. Міжнародна правосуб'єктність як проблема радянської юридичної науки другої половини ХХ століття / О. В. Тарасов // Юрист України. – 2012. – № 1/2. – С. 19-23.

Тарасов О. В. Проблема міжнародної правосуб'єктності у радянській юридичній науці першої половини ХХ ст. / О. В. Тарасов // Там же. – 2011. – № 4. – С. 28-35.

Тарасов О. В. Проблема субъекта международного права в работах ученых-юристов харьковской школы XIX – начала ХХ вв. / О. В. Тарасов // Пробл. законності. – 2001. – Вип. 46. – С. 222-226.

Міжнародно-правовий звичай

(тема 4. Джерела міжнародного права)

1. Поняття “міжнародно-правовий звичай”. Практика та *opinio juris*.

2. Роль звичаю в закріпленні основних норм та принципів (імперативних норм, норм *erga omnes*) міжнародного права.

3. Проблеми застосування міжнародно-правового звичаю у внутрішньому правопорядку України.

Список літератури

Даниленко Г. М. Обычай в современном международном праве / Г. М. Даниленко. – М.: Наука, 1988. – 192 с.

Гнатовський М. М. Нове народження звичасвого міжнародного гуманітарного права / М. М. Гнатовський // Укр. часопис міжнар. права. – 2006. – № 2. – С. 17-22.

Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / П. Маланчук: пер. з англ. – Х.: Консум, 2000. – 592 с.

Нгуен Куок Динь. Международное публичное право: в 2-х т. / Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле: пер. с фр. – К.: Сфера, 2000-2001.

Щокін Ю. В. Місце звичаїв загального міжнародного права у правопорядку України / Ю. В. Щокін // Там же. – 2007. – № 3 (50). – С. 158-167.

Щокін Ю. В. Роль міжнародно-правових звичаїв у формуванні імперативних норм міжнародного права / Ю. В. Щокін // Там же. – 2007. – № 1 (48). – С. 242-251.

Щокін Ю. В. Формування міжнародно-правових звичаїв: розмежування понять “практика” і *opinio juris* / Ю. В. Щокін // Вісн. Акад. прав. наук України. – 2005. – № 4 (43). – С. 135-144.

Особливості оренди частини території України за угодами між Україною і Російською Федерацією 1997 року

(тема 9. Загальні питання міжнародно-правового регулювання територіальних просторів)

1. Об'єкт оренди території і орендна плата.
2. Статус Чорноморського флоту Російської Федерації на території України.
3. Строк оренди і підстави припинення оренди.

Список нормативно-правових актів і літератури

Буроменський М. В. Зовнішньополітична доктрина України: чи відповідають плани сподіванням / М. В. Буроменський // Права людини в Україні. – Вип. 2. – К., 1993. – С. 11-14.

Заява Голови Ради Безпеки ООН від 20.07.1993 р. // (Decision of 20 July 1993 (3256th meeting): statement by the President) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ar/sc/repertoire/93-95/Chapter%208/EUROPE/96-95_8-22-UKRAINE.pdf

Стешенко В. М. Оренда території України за угодами між Україною і Росією 1997 року / В. М. Стешенко // Пробл. законності. – 2001. – Вип. 46. – С. 226-231.

Угода між Україною та Російською Федерацією про статус та умови перебування Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 28.05.1997 р. [Електрон. ресурс] – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/643_076

Угода між Урядом України і Урядом Російської Федерації про взаємні розрахунки, пов'язані з поділом Чорноморського флоту та перебуванням Чорноморського флоту Російської Федерації на території України від 28.05.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/643_077

Міжнародно-правовий режим континентального шельфу

(тема 10. *Міжнародно-правовий режим морського простору*)

1. Міжнародно-правове поняття “континентальний шельф”.
2. Правовий режим континентального шельфу.
3. Законодавство України про континентальний шельф.

Список літератури

Дмитриченко І. В. Міжнародно-правові аспекти розмежування морських просторів України з сусідніми державами / І. В. Дмитриченко // Держава і право. – Вип. 13. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. – С. 475-482.

Шемякін О. М. Міжнародно-правові основи режиму континентального шельфу України / О. М. Шемякін, С. В. Благодельський // Право України. – 2002. – № 3. – С. 158-161.

Шемякін О. М. Про делімітацію континентального шельфу між Україною та Румунією / О. М. Шемякін, Т. Р. Короткий // Там же. – 1998. – № 9. – С. 85-88.

Maritime Delimitation in the Black Sea (Romania v. Ukraine) 3 February 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icj-cij.org/docket/files/132/14985.pdf>

Міжнародно-правовий режим космічного простору

(тема 11. *Міжнародно-правовий режим повітряного і космічного просторів*)

1. Загальні засади міжнародно-правового регулювання космічного простору.
2. Космічний простір і небесні тіла.
3. Космічні об'єкти.

4. Космонавти.

Список нормативно-правових актів і літератури

Договір про принципи діяльності держав з дослідження та використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла (Москва, Вашингтон, Лондон, 27 січня 1967 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/outer_space_governing.shtml

Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / П. Маланчук: пер. з англ. – Х.: Консум, 2000. – 592 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 136-142.

Нгуен Куок Динь. Международное публичное право: в 2-х т. / Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле: пер. с фр. – К.: Сфера, 2001. – Т. 2: Кн. 3: Международные отношения. – С. 320-327.

Міжнародний Суд ООН

(тема 13. *Організація Об'єднаних Націй*)

1. Роль Міжнародного Суду ООН у вирішенні міжнародних спорів.
2. Склад Міжнародного Суду ООН.
3. Компетенція Міжнародного Суду ООН.

Список нормативно-правових актів і літератури

Дмитрієв А. І. Мирні засоби розв'язання міжнародних спорів в історії міжнародного права / А. І. Дмитрієв // Підприємство, госп-во і право. – 2002. – № 11. – С. 123-125.

Кожевников Ф. И. Международный Суд ООН: организация, цели, практика / Ф. И. Кожевников, Г. В. Шармазанаш-

вили. – М.: Междунар. отношения, 1971. – 160 с.

Крылов С. Б. Международный Суд Организации Объединенных Наций / С. Б. Крылов. – М.: Юрид. лит., 1958. – 168 с.

Статут Міжнародного Суду Організації Об'єднаних Націй від 26.06.1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010/page2

Энтин М. Л. Международные судебные учреждения: Роль международных арбитражных и судебных органов в разрешении межгосударственных споров / М. Л. Энтин. – М.: Междунар. отношения, 1984. – 176 с.

Стан взаємовідносин між Україною і Європейським Союзом

(тема 14. *Право Європейського Союзу*)

1. Основні напрямки співробітництва між Україною і Європейським Союзом.

2. Адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу.

3. Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом.

Список нормативно-правових актів і літератури

Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>

Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21.11.2002 р. № 228-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/228-15>

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буромен-

ського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – С. 245-265.

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їх державами-членами, з іншої сторони, від 21.03.2014 р. і 27.06.2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820

Угода про партнерство та співробітництво між Європейськими Співтовариствами і Україною від 14.06.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_012

Рада ООН з прав людини

(тема 15. *Міжнародне право прав людини*)

1. Підстави утворення і правова основа діяльності.
2. Мандат і функції.
3. Склад.

Список літератури

Бурлак О. В. Визначення правового статусу актів міжнародних організацій стосовно національних установ із захисту й заохочення прав людини / О. В. Бурлак // Часопис Київ. ун-ту права. – 2007. – № 3. – С. 187-192.

Генеральная Ассамблея ООН создала Совет по правам человека // Права людини. – 2006. – № 7. – С. 2.

Лукьянцев Т. Е. К вопросу о повышении эффективности функционирования договорных органов по правам человека / Т. Е. Лукьянцев // Государство и право. – 2007. – № 10. – С. 27-34.

Овсюк О. М. Рада ООН з прав людини / О. М. Овсюк // Часопис Київ. ун-ту права. – 2007. – № 3. – С. 144-151.

Міжнародний кримінальний суд

(тема 16. Міжнародно-правове регулювання питань юрисдикції)

1. Історія міжнародної кримінальної юстиції.
2. Юрисдикція щодо злочинів, суб'єктів відповідальності, простору і часу дії. Комплементарність.
3. Судоустрій.
4. Проблема ратифікації Римського Статуту Міжнародного кримінального суду Україною.

Список нормативно-правових актів і літератури

Блищенко И. П. Международный уголовный суд / И. П. Блищенко. – М.: Закон и право: Юнити, 1994. – 239 с.

Висновок Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України про надання висновку щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду (справа про Римський Статут) від 11.07.2001 р. № 3-в/2001) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/v003v710-01>

Касинюк О. В. Проблемні аспекти юрисдикції Міжнародного кримінального суду / О. В. Касинюк // Право України. – 2005. – № 3. – С. 144-147.

Касинюк О. В. Новое в выдаче и передаче обвиняемых (осужденных) по современному международному праву / О. В. Касинюк // Пробл. законности. – 2002. – Вып. 56. – С. 188-196.

Римський Статут Міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_588

Український часопис міжнародного права. Спец. випуск: “Міжнародний кримінальний суд”. – 2003. – № 4.

Міжнародно-правове регулювання збройних конфліктів неміжнародного характеру

(тема 17. *Міжнародне право в період збройних конфліктів*)

1. Поняття та види збройних конфліктів неміжнародного характеру. Проблеми їх кваліфікації.
2. Ступені правового регулювання конфліктів неміжнародного характеру.
3. Учасники конфліктів неміжнародного характеру.

Список нормативно-правових актів і літератури

Аби-Сааб Р. Гуманитарное право и внутренние конфликты: Истоки и эволюция международной регламентации: науч. изд. / Р. Аби-Сааб. – М.: МККК, 2000. – 264 с.

Военные преступления. Это надо знать всем: Справочник. – М.: Текст, 2001; Женевские конвенции от 12 августа 1949 г. и доп. протоколы к ним. – М.: МККК, 2003. – 487 с.

Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12.08.1949 р., що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II), від 08.06.1977 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_200

Защита лиц и объектов в международном гуманитарном праве: сб. ст. и док.: [науч. изд.]. – М.: МККК, 1999. – 374 с.

Калугин В. Ю. Курс международного гуманитарного права / В. Ю. Калугин. – Минск: Тесей, 2006. – 496 с.

Комментарий к Дополнительному протоколу II, касающемуся защиты жертв вооруженных конфликтов немеждународного характера. – 2-е изд. – М.: МККК, 2000. – 303 с.

Світова організація торгівлі (СОТ)

(тема 19. *Міжнародно-правове регулювання міжнародних економічних відносин*)

1. Правова основа, сфера діяльності та функції СОТ.
2. Організаційна структура СОТ.
3. Механізм вирішення спорів СОТ.

Список нормативно-правових актів і літератури

Азаров О. М. *Правове регулювання міжнародної торгівлі в системі ГАТТ/СОТ (інституційні засади): автореф. дис. ... канд. юрид. наук / О. М. Азаров. – К., 2002. – 18 с.*

Бдоян И. Т. *О механизме разрешения международных споров в рамках ВТО / И. Т. Бдоян // Вест. Моск. ун-та. – 1998. – № 6. – С. 93-102.*

Григорян С. А. *Организационно-правовые основы и особенности Всемирной торговой организации (ВТО) / С. А. Григорян // Государство и право. – 2000. – № 2. – С. 96-104.*

Мальський О. М. *Міжнародне торговельне право: навч. посіб. / О. М. Мальський, А. М. Ягольник. – К.: Знання, 2005. – 595 с.*

Покрещук О. О. *Правове регулювання міжнародної торгівлі у контексті норм і правил ГАТТ-СОТ / О. О. Покрещук. – К.: Зовнішня торгівля, 2003. – 512 с.*

Угода про заснування Світової організації торгівлі від 15.04.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_342

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна:

Броунли Я. Международное право: в 2-х кн. / Я. Броунли. – М.: Прогресс, 1977.

Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії: підруч. / В. Г. Буткевич, В. В. Мицик, О. В. Задорожній. – К.: Либідь, 2002. – 608 с.

Лукашук И. И. Международное право. Общая часть / И. И. Лукашук. – М.: Изд-во БЕК, 1997. – 371 с.

Маланчук П. Вступ до міжнародного права за Ейкхерстом / П. Маланчук: пер. з англ. – Х.: Консум, 2000. – 592 с.

Міжнародне право в документах / за ред. М. В. Буроменського. – 2-е вид., виправл. і доповн. – Х.: Мачулін, 2006. – 408 с.

Міжнародне право: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 336 с.

Нгуен Куок Динь. Международное публичное право: в 2-х т. / Нгуен Куок Динь, Патрик Дайе, Алэн Пелле: пер. с фр. – К.: Сфера, 2000-2001.

Додаткова:

Баскин Ю. Я. История международного права / Ю. Я. Баскин, Д. И. Фельдман. – М.: Междунар. отношения, 1990. – 208 с.

Буроменский М. В. Политические режимы государств в международном праве / М. В. Буроменский. – Х.: Ксилон, 1997. – 244 с.

Грабарь В. Э. Материалы к истории литературы международного права в России (1647-1917) / В. Э. Грабарь; научн. ред., автор биогр. очерка, сост. библиографии У. Э. Батлер; отв. ред. и автор предисл. В. А. Томсинов. – М.: Зерцало, 2005. – XL, 847 с. – (Серия “Русское юридическое наследие”).

Дмитрієв А. І. Історія міжнародного права / А. І. Дмитрієв, Ю. А. Дмитрієва, О. В. Задорожній. – К.: Проміні, 2008. – 384 с.

Кулеба Д. І. Участь України в міжнародних організаціях. Правова теорія і практика / Д. І. Кулеба. – К.: Промені, 2007. – 304 с.

Лисик В. М. Правовий статус Міжнародного комітету Червоного Хреста у міжнародному праві / В. М. Лисик. – О.: Фенікс, 2012. – 208 с.

Лукашук И. И. Нормы международного права в международной нормативной системе / И. И. Лукашук. – М.: Спарк, 1997. – 322 с.

Мельник С. А. Односторонние акты государств в современном международном праве / С. А. Мельник. – О.: Фенікс, 2011. – 336 с.

Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку (до 60-річчя проф. В. М. Репецького) / М. М. Микієвич, М. В. Буроменський, В. В. Гутник та ін.; за ред. М. М. Микієвича. – Л.: ЛА “Піраміда”, 2013. – 320 с.

Міжнародний і національний захист прав людини та права біженців: навч. посіб. / за ред. М. В. Буроменського. – Х., 2004. – 198 с.

Нешатаева Т. Н. Международные организации и право / Т. Н. Нешатаева. – М.: Дело, 1998. – 272 с.

Ноговіцина Ю. О. Міжнародно-правові аспекти правонаступництва України / Ю. О. Ноговіцина. – К.: Промені, 2006. – 352 с.

Нуруллаєв І. С. О. Міжнародно-правове співробітництво в системі Ради Європи у боротьбі з корупцією / І. С. О. Нуруллаєв. – К.: Алерта, 2009. – 160 с.

Основи права Європейського Союзу: Нормативні матеріали / за ред. М. В. Буроменського. – Х.: ФІНН, 2010. – 392 с.

Перевезенцев О. Ю. Міжнародно-правове регулювання інституту правонаступництва держав щодо міжнародних договорів / О. Ю. Перевезенцев. – К.: Знання, 2007. – 262 с.

Репецький В. М. Дипломатичне і консульське право: підруч. / В. М. Репецький. – Л.: Більбос, 2002. – 352 с.

Сорокун В. М. Міжнародно-правовий захист права на свободу совісті та віросповідання / В. М. Сорокун. – Х.: Константа, 2010. – 252 с.

Талалаев А. Н. Право международных договоров (договоры с участием международных организаций) / А. Н. Талалаев. – М.: Междунар. отношения, 1989. – 272 с.

Шевчук С. В. Судовий захист прав людини: Практика Європейського суду з прав людини у контексті західної правової традиції / С. В. Шевчук. – 2-ге вид., виправл. і доповн. – К.: Реферат, 2007. – 848 с.

7. СЛОВНИК ОСНОВНИХ ТЕРМІНІВ

Агреман – згода приймаючої держави на призначення певної особи в якості глави дипломатичного представництва акредитуючої держави.

Агресія – протиправне застосування збройної сили.

Альтернат – правило, згідно з яким в екземплярі міжнародного договору, призначеного для даної договірної сторони, назва цієї сторони в загальному переліку сторін, підписи її уповноважених, печатки, а також текст договору мовою держави даної сторони ставляться на першому місці та для підпису залишається місце з лівого боку або зверху, якщо підписи розміщуються один над другим.

Анклав – частина території однієї держави, що повністю оточена сухопутною територією іншої держави або держав.

Анексія – насильницьке приєднання державою території іншої держави.

Апартеїд – міжнародний злочин, направлений проти людства, політика расової сегрегації, дискримінації та гноблення, яка проводилася урядом ПАР щодо корінного африканського та іншого неєвропейського населення до початку 90-х рр. XX ст.

Геноцид – міжнародний злочин, що здійснюється з наміром знищити повністю або частково будь-яку національну, етнічну, расову або релігійну групу як таку.

Держава – первинний та основний суб'єкт міжнародного права, а також учасник міжнародних відносин. Держава є поєднанням трьох елементів: певної території, населення, що на ній проживає, та політичної організації (влади).

Держава реєстрації – держава, в офіційний реєстр якої занесені повітряні, морські та річкові судна, космічні об'єкти.

Держава прапора – держава, під прапором якої законно плаває певне судно.

Дезавуювання – спростування дій свого дипломатичного представника або іншої офіційно уповноваженої особи урядом чи іншим компетентним органом держави.

Делімітація кордонів – договірне встановлення лінії державного кордону, що здійснюється за картами, як правило, великомасштабними, із детальним зображенням на них рельєфу, гідрографії, населених об'єктів.

Демаркація кордонів – визначення та позначення ліній державного кордону на місцевості відповідно до договорів про делімітацію кордону та доданих до них карт і описів.

Денонсація міжнародного договору – засіб припинення дії двостороннього міжнародного договору або виходу із багатостороннього міжнародного договору в порядку та строки, обумовлені в такому договорі.

Депозитарій – хранитель оригінального тексту багатостороннього міжнародного договору та всіх документів, що до нього належать (заяв, застережень, ратифікаційних грамот, документів про денонсацію та інше).

Дуайен – протокольний голова (старійшина) дипломатичного корпусу в країні перебування (в англійських країнах зазвичай іменується деканом).

Екзекватура – 1) приведення до виконання в даній країні судового рішення, що винесене в іншій країні; 2) офіційний документ, що посвідчує визнання консулу урядом держави, що приймає.

Екстериторіальність – повний імунітет, тобто звільнення від юрисдикції будь-якої держави на тій підставі, що відповідна особа (або установа) вважається начебто такою, що знаходиться на території держави, громадянство (або національність, якщо мова йде не про фізичних осіб) якої вона має.

Екстрадиція – передача злочинців державою, на території якої він знаходиться, іншій державі на вимогу останньої з метою притягти злочинця до кримінальної відповідальності або виконання вироку, що набрав чинності.

Імунітет держави – принцип міжнародного права, що витікає з державного суверенітету і означає певні виключення з міжнародно-правових зобов'язань.

Клаузула – особливе положення в міжнародному договорі.

Комюніке – офіційне повідомлення про події міжнародного характеру.

Меморандум – дипломатичний документ відповідної держави, в якому докладно викладається фактичний бік міжнародного питання, робиться аналіз тих або інших положень, наводяться обґрунтування позиції держави.

Мораторій – відкладення на певний строк виконання державою своїх міжнародно-правових зобов'язань.

Нота – документ дипломатичної переписки; офіційне дипломатичне звернення уряду однієї держави до уряду другої.

Нотифікація – офіційне повідомлення міністерством зовнішніх справ, дипломатичним (консульським) представництвом, міжнародною організацією або її посадовою особою шляхом направлення ноти або іншого документа, в якому викладається точка зору держави з певного питання, повідомляється про будь-які політичні або правові факти чи події.

Нунцій – дипломатичний представник Ватикану.

Оптація – один із способів набуття та припинення громадянства, що полягає у виборі громадянства при зміні державної належності території.

Посол – голова дипломатичного представництва найбільш високого в протокольному відношенні рівня.

Преамбула – вступна частина міжнародного договору.

Протокол – офіційний документ (нерідко додаток до основного договору), за допомогою якого міжнародний договір доповнюється або уточнюється.

Пролонгація міжнародного договору – продовження дії договору, що здійснюється до моменту закінчення строку його дії з метою забезпечення його безперервності.

Промульгація міжнародного договору – офіційне опублікування міжнародного договору.

Ратифікаційна грамота – документ, що підтверджує ратифікацію міжнародного договору відповідним органом держави (парламентом).

Репарація – форма міжнародно-правової відповідальності за шкоду, що заподіяна суб'єкту міжнародного права в результаті міжнародного правопорушення.

Репатріація – повернення в країну громадянства, постійного проживання або походження тих осіб, які опинилися через певні обставини на території інших держав.

Репресалії – правомірні примусові дії держави, спрямовані на відновлення своїх прав, що порушені іншою державою, але без застосування сили або погрози її застосування.

Реституція – повернення майна, неправомірно захопленого та вивезеного однією із воюючих держав із території іншої держави, що є воєнним противником.

Реторсія – правомірні примусові дії держави, що здійснюються у відповідь на недружній акт іншої держави, наприклад, що піддав дискримінації фізичних або юридичних осіб першої держави.

Сатисфакція – форма міжнародно-правової відповідальності, на підставі якої держава-порушник надає задоволення державі, що постраждала.

Статус-кво (лат. *status quo*) – становище в будь-якій сфері міжнародних відносин або у взаєминах держав, що існувало в будь-який час у минулому.

Субституція – форма міжнародно-правової відповідальності держав (різновид реституції), що представляє собою заміну неправомірно знищеного або ушкодженого майна, будівель, транспортних засобів, художніх цінностей, особистого майна тощо.

Табула раса – концепція, на підставі якої держава- правонаступник не обтяжена жодними зобов'язаннями свого попередника перед іншими державами.

Трансфер – обмін населенням між державами на основі міжнародного договору, автоматична зміна громадянства.

Цесія – передача території однієї держави іншій державі за згодою між ними.

8. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”

1. Поняття “міжнародне публічне право”. Сутність і характер сучасного міжнародного публічного права.
2. Періодизація розвитку міжнародного права. Проблема європоцентризму в міжнародному праві.
3. Розвиток міжнародного права в ХХ столітті.
4. Держава як суб’єкт міжнародного права: критерії державності, міжнародна правосуб’єктність.
5. Визнання держави в міжнародному праві: поняття, види, юридичне значення.
6. Міжнародне правонаступництво держав: поняття, теорії.
7. Міжнародна правосуб’єктність міжнародних організацій.
8. Міжнародна правосуб’єктність народів (націй).
9. Питання про міжнародну правосуб’єктність суб’єктів федеративних держав і адміністративно-територіальних одиниць унітарних держав.
10. Питання про міжнародну правосуб’єктність фізичних і юридичних осіб.
11. Міжнародний договір як джерело міжнародного права.
12. Міжнародно-правовий звичай як джерело міжнародного права.
13. Загальні принципи права як джерело міжнародного права.
14. Проблема розширення кола джерел міжнародного права. Міжнародне “м’яке” право.
15. Класифікація та ієрархія норм міжнародного права.
16. Моністична та дуалістична теорії взаємодії міжнародного та внутрішньодержавного права.
17. Імплементация норм міжнародного права: поняття і форми.

18. Юридичне значення надання згоди Верховною Радою України на обов'язковість міжнародного договору.
19. Міжнародно-правовий звичай і право України.
20. Укладення міжнародного договору і набуття ним чинності. Реєстрація й опублікування міжнародних договорів.
21. Застереження до міжнародного договору: поняття, порядок вираження і юридичні наслідки.
22. Глумачення міжнародних договорів: поняття, види, основні правила.
23. Визнання міжнародних договорів недійсними: підстави, юридичні наслідки.
24. правонаступництво щодо міжнародних договорів. правонаступництво України щодо міжнародних договорів.
25. Державна територія: поняття, підстави зміни. Державні кордони.
26. Територіальне верховенство держави: поняття і міжнародно-правовий зміст.
27. Міжнародно-правова оренда державної території.
28. Міжнародно-правовий режим рік. Режим судноплавства по Дунаю.
29. Міжнародно-правовий режим Антарктики.
30. Внутрішні морські води: межі і міжнародно-правовий режим.
31. Територіальне море і прилегла зона: межі і міжнародно-правовий режим.
32. Міжнародні протоки і канали: поняття і міжнародно-правовий режим.
33. Виключна економічна зона: межі і міжнародно-правовий режим.
34. Континентальний шельф: межі і міжнародно-правовий режим.
35. Відкрите море: межі і міжнародно-правовий режим.
36. Повітряний простір держави та міжнародний повітряний простір: поняття і міжнародно-правовий режим.
37. Міжнародно-правовий режим космічного простору і небесних тіл.

38. Органи зовнішніх зносин держави: поняття і класифікація. Система органів зовнішніх зносин України.

39. Постійне дипломатичне представництво: поняття, функції, правовий статус приміщень, кореспонденції, документів та архівів.

40. Особи, що користуються дипломатичними привілеями та імунітетами. Поняття “службовий імунітет”.

41. Недоторканність та імунітет від юрисдикції держави перебування членів персоналу постійного дипломатичного представництва.

42. Консульська установа: поняття, функції, правовий статус приміщень, кореспонденції, документів та архівів.

43. Особи, що користуються консульськими привілеями та імунітетами. Поняття “службовий імунітет”.

44. Недоторканність та імунітет від юрисдикції держави перебування працівників консульської установи.

45. Дипломатичні й консульські митні та фіскальні привілеї та імунітети.

46. Спеціальні місії: поняття, функції, привілеї та імунітети.

47. Представництва держав при міжнародних організаціях: поняття, функції, привілеї та імунітети.

48. Організація Об'єднаних Націй: цілі діяльності, членство, організаційна структура.

49. Рада Європи: цілі діяльності, членство, організаційна структура.

50. Співдружність Незалежних Держав: цілі діяльності, членство, організаційна структура.

51. Право Європейського Союзу: джерела та дія у внутрішніх правопорядках держав-членів.

52. Питання про природність і невід'ємність прав людини та можливість їх обмеження в міжнародному праві.

53. Питання про виключну внутрішню компетенцію держав у галузі прав людини.

54. Концепція прав людини за Загальною декларацією прав людини 1948 р. Юридична сила Декларації.

55. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 р.: історія прийняття, каталог прав, контрольний механізм.

56. Факультативний протокол до Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р.

57. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права 1966 р.: історія прийняття, каталог прав, контрольний механізм.

58. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. і протоколи до неї.

59. Європейський суд з прав людини: склад, юрисдикція, виконання рішень в Україні.

60. Процедура звернення з індивідуальною скаргою до Європейського суду з прав людини.

61. Міжнародно-правовий захист прав дітей.

62. Міжнародно-правовий захист прав жінок.

63. Міжнародно-правовий захист прав національних, етнічних, релігійних і мовних меншин.

64. Міжнародно-правовий захист прав біженців.

65. Конфлікти юрисдикцій держав: поняття, причини, міжнародно-правові засоби усунення.

66. Міжнародне співробітництво в боротьбі з рабством, работоргівлею і торгівлею людьми.

67. Міжнародне співробітництво в боротьбі з катуваннями та іншими жорстокими, нелюдськими або такими, що принижують гідність, видами поведження і покарання.

68. Міжнародне співробітництво в боротьбі з тероризмом.

69. Міжнародне співробітництво в боротьбі зі злочинами проти безпеки цивільної авіації.

70. Міжнародне співробітництво в боротьбі з використанням ядерного матеріалу зі злочинною метою.

71. Міжнародне співробітництво в боротьбі з піратством.

72. Міжнародне співробітництво в боротьбі з незаконним обігом наркотичних і психотропних речовин.

73. Міжнародне співробітництво в боротьбі з організованою транснаціональною злочинністю.

74. Міжнародна правова допомога: поняття, обсяг і умови надання.

75. Екстрадиція в міжнародному праві. Українське законодавство про екстрадицію.

76. Міжнародне кримінальне право.

77. Міжнародне співробітництво в боротьбі з геноцидом.

78. Міжнародне співробітництво в боротьбі з расовою дискримінацією.

79. Міжнародне співробітництво в боротьбі з апартеїдом.

80. Міжнародне співробітництво в боротьбі з військовими злочинами.

81. Міжнародні кримінальні судові органи і міжнародна кримінальна відповідальність фізичних осіб.

82. Міжнародне економічне право: поняття, джерела, принципи.

83. Світова організація торгівлі: цілі діяльності, організаційна структура.

84. Міжнародне екологічне право: поняття, джерела, принципи.

85. Міжнародно-правове регулювання застосування сили в міжнародних відносинах.

86. Організація Об'єднаних Націй як універсальна міжнародна система колективної безпеки. Повноваження Ради Безпеки і Генеральної Асамблеї у випадку загрози миру або порушення миру.

87. Регіональні міжнародні системи колективної безпеки. Організація Північноатлантичного договору (НАТО).

88. Міжнародно-правовий режим ядерної зброї. Без'ядерний статус України.

89. Міжнародно-правове регулювання вирішення міжнародних спорів.

90. Міжнародний Суд ООН: юрисдикція щодо вирішення спорів і надання консультативних висновків.

91. Міжнародно-правове регулювання ведення збройних конфліктів. Обмеження засобів і методів ведення війни.

92. Міжнародний захист жертв збройних конфліктів (поранених і хворих, військовополонених, цивільного населення).

93. Комбатанти і некомбатанти: критерії і юридичне значення розмежування. Правовий статус найманців.

94. Міжнародний комітет Червоного Хреста і його права згідно з міжнародним гуманітарним правом.

95. Міжнародно-правове регулювання ведення неміжнародних збройних конфліктів.

96. Підстави міжнародно-правової відповідальності держави. Обставини, що виключають протиправність діяння держави.

97. Види та форми міжнародної відповідальності держав.

98. Реалізація міжнародно-правової відповідальності держав. Міжнародно-правові санкції.

99. Міжнародно-правові зобов'язання, що виникають у зв'язку із заподіянням шкоди внаслідок учинення дії, що не становить міжнародно-протиправного діяння.

9. ПОТОЧНИЙ (МОДУЛЬНИЙ) ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Опис предмета курсу

Курс	Галузь, освітньо- кваліфікаційний рівень, напрям	Характеристика навчального курсу (структура заликового кредиту)
<p>Кількість кредитів ECTS:</p> <p>Модулів: 2</p> <p>Змістових модулів: 2</p> <p>Загальна кількість годин: 144</p> <p>Тижневих годин: 10</p>	<p>0304 “Право”</p> <p>“Бакалавр”</p> <p>6.030401 “Правознавство”</p>	<p>Обов’язкова:</p> <p>Модуль I Лекції: 50 Практичні заняття: 30</p> <p>Модуль II Індивідуальна робота: 12</p> <p>Модуль III Самостійна робота: 52*</p> <p>Вид контролю: поточний модульний контроль, іспит</p>

Організація поточного модульного контролю

Загальним об'єктом оцінювання поточного модульного контролю (ПМК) виступає відповідна частина програми навчальної дисципліни "Міжнародне право".

ПМК складається з двох модулів. Перший модуль включає 7 тем загальної частини міжнародного права (7 практичних занять), другий – 13 тем особливої частини міжнародного права (8 практичних занять).

Завдання ПМК – перевірка розуміння та засвоєння матеріалу з міжнародного права, умінь самостійно опрацьовувати міжнародно-правові нормативні та літературні джерела, публічно чи письмово представити певний матеріал, здатності осмислити зміст тем.

Об'єктами ПМК знань студентів є успішність на практичних заняттях та виконання модульних контрольних завдань.

Оцінювання результатів ПМК здійснюється викладачем наприкінці вивчення кожного змістового модуля.

Критерії оцінювання:

1) систематичність, активність та успішність роботи студента на практичних заняттях – від 0 до 2 балів за заняття;

2) виконання модульних контрольних завдань – від 0 до 7 балів за модуль. Вибір варіанта контрольного модульного завдання здійснює викладач. Контрольне модульне завдання проводиться у формі тестування.

Конкретний перелік тестів, порядок і час їх складання, критерії оцінювання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року.

Підсумкові бали за результатами ПМК оформлюються під час останнього практичного заняття відповідного модуля. Результати першого модуля оцінюються максимально у 21 бал, другого – максимально у 23 бали.

Таким чином, сума балів за ПМК може становити максимум 44 бали.

Результати ПМК знань студентів вносяться до відомості обліку поточної успішності та є основою для визначення загальної успішності студента і враховуються (за необхідності) при виставленні балів підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ).

У разі невиконання завдань ПМК з об'єктивних причин студенти мають право, за дозволом декана (викладача), скласти їх до останнього практичного заняття. Час та порядок складання визначає кафедра.

10. ІНДИВІДУАЛЬНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

(індивідуальні навчально-дослідні завдання)

Згідно з Положенням про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців індивідуальна робота студентів із міжнародного права може включати такі види: участь у роботі студентського наукового гуртка (проблемної групи) з міжнародного права, студентських конференціях, конкурсах, олімпіадах; написання рефератів та їх презентація; анотація прочитаної додаткової літератури; складання бібліографічного опису літератури; переклад іноземних текстів встановлених обсягів тощо.

Вибір студентом видів індивідуальної роботи здійснюється за власними інтересами та попереднім узгодженням з викладачем. Завдання для індивідуальної роботи студент отримує на початку навчального року.

Організацію, контроль та оцінку якості виконання індивідуальної роботи студентів здійснює викладач, який веде практичні заняття у студентській навчальній групі. Результати індивідуальної роботи оцінюються не пізніше ніж за 15 днів до початку екзаменаційної сесії, під час якої він має скласти навчальну дисципліну “Міжнародне право”. За індивідуальну роботу студент може отримати максимально 6 балів.

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ

Підсумкове оцінювання рівня знань студентів із міжнародного права здійснюється на основі результатів поточного модульного контролю (ПМК), індивідуальної роботи студентів та підсумкового контролю знань студентів (ПКЗ) за 100-бальною шкалою. Завдання ПМК та індивідуальної роботи студентів оцінюються в діапазоні від 0 до 50 балів; завдання, що виносяться на ПКЗ, – від 0 до 50 балів.

ПКЗ із міжнародного права проводиться у формі іспиту з основних питань, що потребують творчої відповіді та вміння синтезувати отримані знання з міжнародного публічного права із сучасними політико-правовими проблемами міжнародних відносин.

Конкретний перелік питань та завдань, що охоплюють увесь зміст навчальної дисципліни, критерії оцінювання екзаменаційних завдань, порядок і час їх складання визначаються кафедрою і доводяться до відома студентів на початку навчального року. До екзаменаційного білета включаються три питання з міжнародного права.

До відомості обліку підсумкової успішності вносяться сумарні результати в балах за ПМК, індивідуальну роботу студентів та ПКЗ.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни “Міжнародне право” виставляється в індивідуальний план студента згідно з такою шкалою:

Оцінка за шкалою ECTS	ВИЗНАЧЕННЯ	За національною системою	За системою Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого
A	ВІДМІННО – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90-100
B	ДУЖЕ ДОБРЕ – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80-89
C	ДОБРЕ – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75-79
D	ЗАДОВІЛЬНО – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70-74
E	ДОСТАТНЬО – виконання задовольняє мінімальні критерії		60-69
FX	НЕЗАДОВІЛЬНО – потрібно попрацювати перед тим, як перескласти	2	35-59
F	НЕЗАДОВІЛЬНО – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		1-34

ЗМІСТ

1. Вступ.....	3
2. Загальний розрахунок годин лекцій, практичних занять, самостійної роботи.....	5
3. Програма навчальної дисципліни “Міжнародне право”.....	7
4. Завдання до практичних занять.....	15
5. Завдання для самостійної роботи.....	34
6. Список рекомендованої літератури.....	44
7. Словник основних термінів.....	47
8. Програмні питання з навчальної дисципліни “Міжнародне право”.....	51
9. Поточний (модульний) та підсумковий контроль знань студентів.....	57
10. Індивідуальна робота студентів.....	60
11. Критерії оцінки успішності студентів.....	61

Навчальне видання

Електронне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
ТА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МІЖНАРОДНЕ ПРАВО”**

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів денної форми навчання

Укладачі: БУРОМЕНСЬКИЙ Михайло Всеволодович,
ТАРАСОВ Олег Володимирович,
СЕНАТОРОВА Оксана Василівна,
СТЕШЕНКО Володимир Миколайович,
ЩОКІН Юрій Вадимович

Відповідальний за випуск *М. В. Буроменський*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп'ютерна верстка *А. В. Старжинської*

План 2014

Підп. до друку 25.09.2014. Вид. № 101.
Зам. № 101.